Éric Vuillard. "L'ordre du jour"

Michel Enaudeau

Traducteur : Rita Roggen

Édition électronique

URL : <https://journals.openedition.org/temoigner/7961>

DOI : 10.4000/temoigner.7961

ISSN : 2506-6390

Cet article est une traduction de :

Éric Vuillard. "L'ordre du jour" - URL : <https://journals.openedition.org/temoigner/7886> [fr]

Éditeur :

Éditions du Centre d'études et de documentation Mémoire d'Auschwitz, Éditions Kimé

Édition imprimée

Date de publication : 1 octobre 2018

Pagination : 117-118

ISBN : 978-2-930953-076

ISSN : 2031-4183

Référence électronique

Michel Enaudeau, «Éric Vuillard. "L'ordre du jour"», *Témoigner. Entre histoire et mémoire* [Online], 127 | 2018, Online op 10 février 2022, geraadpleegd op 14 février 2022. URL: <http://journals.openedition.org/temoigner/7961> ; DOI: <https://doi.org/10.4000/temoigner.7961>

Ce document a été généré automatiquement le 14 février 2022.

Tous droits réservés

Éric Vuillard. "L'ordre du jour"

Michel Enaudeau

Traduction : Rita Roggen

RÉFÉRENCE

Éric Vuillard. *L'ordre du jour*, Arles, Actes Sud, 2017, 160 p.

- 1 Een klein boekje van amper 150 pagina's werd in de herfst van 2017 in Parijs bekroond met de beroemde Prix Goncourt. De kwaliteit van de tekst, de kordate schrijfstijl, wars van enige emotie en pathos – iets waartoe het onderwerp zich overigens zonder meer leent – hebben de jury overtuigd. De Prix Goncourt brak met zijn gewoonte en kende de onderscheiding toe aan een werk dat niet behoort tot het literaire romangenre. Dit is immers een relaas en geen roman.
- 2 De foto van de industrieel Krupp op de kaft suggereert dat het hier gaat om de 'agenda' van een vergadering van alle grote Duitse industriëlen in de maand februari 1933. Deze vergadering vond plaats in aanwezigheid van Goering en Hitler, met de bedoeling aan de 'oplichters van de industrie', zoals Thomas Mann ze noemde, te vragen om de kiescampagne van de toekomstige kanselier te financieren, die, naar men zei, discipline en orde zou invoeren. Het is echter niet veel meer dan een soort smaakmaker. De kracht van *L'ordre du jour* is de ontleding van de voorbereidingen op de *Anschluss*, of sterker nog, de auteur bewerkstelt de medewerking van de lezer door gebruik te maken van de contrasten tussen de opeenvolgende hoofdstukken. Tussen de vergadering van 22 februari 1933 en de inval van de nazitroepen in Oostenrijk, in september 1938, liggen vijf jaar. De auteur is geen historicus en ensceneert de ontmoetingen tussen Hitler en kanselier Schuschnigg, de opvolger van Dollfuss, als een dramaturg. Nu eens wordt hij ontvangen dan weer door Hitler ontboden in zijn residentie Berghof en zo wordt de nieuwe Oostenrijkse kanselier al vlug een onderdeel van het raderwerk van de nazileider. De muziek, de componisten Beethoven, Wagner, Bruckner, vormen bij die gelegenheid de aanzet tot een gedachtewisseling over hun nationaliteit: Duitsers of Oostenrijkers? Een keer geeft von Schuschnigg blijk van

stoutmoedigheid, namelijk wanneer hij aan Hitler voorstelt om een 'referendum over de Oostenrijkse onafhankelijkheid te houden'. Het antwoord van Hitler is duidelijk en brutaal: afzien van de volksstemming of de invasie van Oostenrijk. Veel geciviliseerder verloopt het diner in de ambtswoning van de Britse premier met het echtpaar Ribbentrop en het echtpaar Chamberlain, dat een weerspiegeling is van de belangrijke rol van de geopolitiek en de diplomatie van het ogenblik. Het relaas maakt dit onwaarschijnlijke onthaal alleen maar irreëler.

- 3 Zelfs door af te zien van het referendum heeft von Schuschnigg de invasie van Oostenrijk niet kunnen verhinderen. De pagina's waarin de enthousiaste ontvangst van het Duitse leger door de Oostenrijkers wordt beschreven, de gewelddadige publieke vernederingen van de Weense Joden, de zelfmoorden als gevolg van al dat geweld dat we maar al te goed kennen van beelden uit die tijd, bevatten geen vleugje empathie. Niemand is aangedaan door de vreugde van de Oostenrijkse nazi's die staan te popelen om de Joden aan te vallen, niemand geeft blijk van medeleven met de slachtoffers van het niet meer te stuiten gewelddadige antisemitisme. De objectieve onverschilligheid van het relaas ten opzichte van de feiten stimuleert de hardheid en de spanning die uitgaan van de zinnen van de schrijver.
- 4 Het zou best kunnen dat de een of de ander na het lezen van *L'ordre du jour* zijn kennis van de geschiedenis in vraag stelt of juist ontdekt wat het betekent om jarenlang te moeten leven onder een fascistische regering en overheersing. Vanuit literair standpunt doet *L'ordre du jour* de vraag rijzen wat het verschil is tussen het werk van de historicus als schrijver en auteur van een relaas en dat van de fictieauteur. De beroemde Duitse romanschrijver Thomas Mann verwoordt de motivering voor de invasie van Oostenrijk als volgt: 'Hoezeer moet een mens als hij de analyse haten! Ik heb het stille vermoeden dat de woede waarmee hij de mars op een zekere hoofdstad ondernam, in wezen gericht was tegen de oude, uit deze stad afkomstige analyticus, zijn ware en eigenlijke vijand: de filosoof en ontmaskeraar van de neurose, de grote bestrijder van waandenkbeelden, de kenner van het "genie" die zelf veel aan deze kennis heeft bijgedragen.' (uit 'Bruder Hitler', vertaald uit het Duits door Kurt Haverkort, Parmentier 10 (1-2), 2000-2001, 76) De invasie van Oostenrijk, de inname van de hoofdstad om de oude atheïstische Jood, de uitvinder van de psychoanalyse ten gronde te richten. Enkel een geniaal romanschrijver slaagt erin Hitler en Freud lijnrecht tegenover elkaar te plaatsen.
- 5 Door *L'ordre du jour* te bestempelen als een relaas bewaart Éric Vuillard de historische waarde van de feiten die hij beschrijft. De verbeelding van de schrijver verwerkt ze zonder de waarheid geweld aan te doen, alsof het relaas een bijzonder geslaagd compromis creëert, om het in het jargon van de psychoanalyse te verwoorden.
- 6 Als *L'ordre du jour* naar zijn einde loopt, vindt de lezer de grote namen uit de Duitse industrie terug die hij al kent van de eerste pagina's van het boek. Is het mogelijk om die namen niet te associëren met wat de media onlangs aan het licht hebben gebracht over de huidige praktijken van de Duitse auto-industrie? Het zijn feiten, gepleegd door nakomelingen van de industriëlen die het naziregime hebben gefinancierd, die bloeiende zaken hadden dankzij het werk van de gedeporteerden, en een vermogen hebben opgebouwd. Die afstammelingen schijnen helemaal niets te hebben geleerd uit de recente Duitse geschiedenis. De bazen uit het Derde Rijk hebben geen pogingen ondernomen om deftige laboratoria te eisen, om te weten te komen hoelang een menselijk wezen – bij voorkeur een Jood – weerstand kon bieden aan de uitlaatgassen

van vrachtwagens. Ze waren zeker van hun zaak. Die van vandaag laten de vuurtjes liever smeulen dan ze meteen te doven.

- 7 Dit originele 'wetenschappelijke' initiatief voor industriële doeleinden levert misschien stof voor een nieuw boek van Éric Vuillard. We kijken ernaar uit.